

ASEMAN LAPSET RY:N LAUSUNTO KOSKIEN LÄHISUHDEVÄKIVALLAN SOVITTELU -RAPORTTIA

Viite: STM/449/2019

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama lähisuhdeväkivallan selvitystyöryhmä on raportissaan "Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu – Nykytila ja kehittämisehdotukset" (THL:n työpäpaperi 2/2019) kuvannut lähisuhdeväkivallan sovittelun nykyistä tilaa ja tehnyt sen pohjalta kehittämisehdotukset. Aseman Lapset ry pitää selvitystyötä tärkeänä ja tukee valtaosaa kehittämisehdotuksista.

Aseman Lapset ry on kehittänyt alaikäisiä asianomaisia sisältävien rikos- ja riita-asioiden sovitteluita, ns. katusovittelutoimintaa, vuodesta 2011 alkaen. Vuodesta 2017 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on koordinoinut Katusovittelun projektityöryhmää. Katusovittelu-hanke on valtakunnallisesti kouluttanut kasvatusta-, nuoriso- ja sosiaalialan ammattilaisia sovitteluun nuoriin liittyviä rikos- ja riita-asioita yhdessä sovittelutoimistojen vapaaehtoisten kanssa. Katusovittelu-kehittämistyötä on toteutettu Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:n tuella.

Katusovittelu perustuu verkostotyöhön, jossa sektorirajat ylittäen tehdään yhteistyötä sellaisissa sovitteluissa, joissa rikoksen tai konfliktin osapuolena on alaikäinen tai useampi. Tämä mahdollistaa kontaktin ja luottamuksen rakentamisen nuoreen ja perheeseen, jonka jälkeen tarvittava palvelunohjaus ja kokonaisvaltainen tukeminen on yksittäistä sovitteluinterventiota vaikuttavampaa. Katusovitteluun on ohjautunut myös sellaisia lähisuhdeväkivaltarikoksia, joissa osapuolena on ollut alaikäisiä. Näissä tapauksissa nuoren kehitystason, kokonaisvaltaisen palvelunohjauksen ja palveluihin saattamisen sekä seurannan merkityksen ymmärtäminen ovat olleet ensiarvoisen tärkeitä itse sovitteluprosessin hoitamisen lisäksi.

Kommentit työryhmän kehittämisehdotuksiin lähisuhdeväkivallan sovittelusta

Kehittämiskokonaisuudessa 1 korostetaan poliisin kouluttamista lähisuhdeväkivaltailmiöön. Aseman Lapset ry näkee tämän hyvänä ja suosittelee, että Helsingin poliisilaitoksen kaltaista lähisuhdeväkivaltarikoksiin erikoistunutta tutkintatoimintaa laajennettaisiin muuallekin Suomeen. Nämä ryhmät voisivat saada samankaltaista koulutusta siihen, minkälaisin kriteerein lähisuhdeväkivaltatapauksia lähetetään sovitteluun, ja miten jo esitutkinnan aikana osapuolia palveluohjataan, jotta käytännöt olisivat valtakunnallisesti yhteneväiset.

Työryhmän raportissa mainitaan lähisuhdeväkivaltatyön laajemman kehittämisen kytkemisestä maakunta- ja sote-uudistukseen. Erityisesti sovitteluyhteistyön ja lähisuhdeväkivallan sovittelun kehittämisen osalta Aseman Lapset ry näkee paremmaksi vaihtoehdoksi toteuttaa uudistustyötä linkitettynä poliisin toimintaan ja Suomen 12 poliisilaitoksen mukaisesti, koska valtaosa sovittelualoitteista (84%) tulee poliisilta. Toiseksi eniten aloitteita tulee syyttäjältä. Sovittelualoitteita sosiaaliviranomaisilta tulee hyvin vähän. Kaikki lähisuhdeväkivallan sovittelun aloitteet tulevat lain mukaan joko poliisilta tai syyttäjältä.

Kehittämistoimenpiteissä ehdotetaan harkittavaksi, että sovittelijana tai vähintään vapaaehtoissovittelijan työparina toimisivat ammattilaiset ja että selvitetään lisäresursoinnin kustannukset sovittelutoiminnalle. Lähisuhdeväkivaltaa sovitteluaan koko ajan ja on realistista olettaa, että lisäresursoinnin saamisessa kestää, joten Aseman Lapset ry ehdottaa, että katusovitteluyhteistyön kaltaista verkostotyötä kokeiltaisiin myös lähisuhdeväkivallan sovittelussa. Tämä tarkoittaa sitä, että lähisuhdeväkivallan kanssa toimivista yhteistyötahoista koulutettaisiin sovittelijoita, jotka osallistuisivat haastavampien tapauksien sovitteluun ja mahdollistaisivat näin myös aikaisempaa matalamman kynnyksen jatkotuen omissa tai muissa palveluissa. Katusovittelun tavoin tätä voisi kokeilla hankemuotoisena kehittämistoimintana, josta tehtäisiin tutkimusta, ennen kuin laajemmista lisäresursoinneista valtakunnan tasolla tehdään päätöksiä.

Kehittämisehdotuksissa mainitaan, että sovittelusopimusten seuranta kuuluisi jatkossa sovitteluprosessiin automaattisesti, kun kyseessä on lähisuhdeväkivalta. Aseman Lapset ry suhtautuu tähän myönteisesti. Katusovittelussa nuoriin ollaan aina yhteydessä sovittelun jälkeenkin ja sillä on erityisen hyvä vaikutus

sosiaalisen kontrollin kannalta. Lähisuhdeväkivallan sovitteluiden seuranta olisi hyvä mahdollistaa myös kasvokkaisilla tapaamisilla, sen sijaan, että sovittelutoimistot tekevät sen tällä hetkellä pääasiassa puhelimitse. Tämän mahdollistaisi yhteistyömalli, jossa sovittelijana olisivat alan ammattilaiset, jotka voisivat integroida seurantatapaamiset omaan työhönsä.

Kehittämisehdotuksissa painotetaan tapausten ohjautuvuutta sovitteluun kohtuullisen ajan kuluessa. Tämän toteutumiseksi Aseman Lapset ry katsoo hyväksi tiivistää verkostotyötä rikosprosessin eri vaiheissa niin poliisin, sovittelun, syyttäjän, tuomioistuimen kuin sosiaalitoimen ja rikosprosessissa mukana olevien järjestötoimijoiden kesken.

Monessa kehittämiskohdassa tuodaan esiin systemaattisen arviointityökalujen kehittäminen, joiden pohjalta sovittelupalvelun myöntämisestä ja keskeyttämisestä voidaan tehdä päätöksiä. Aseman Lapset ry suhtautuu myönteisesti siihen, että poliiseja ja syyttäjiä koulutetaan yhteneviin kriteereihin sen suhteen minkälaisia tilanteita ohjataan sovitteluun. Aseman Lapset ry suosittelee kuitenkin varomaan kehittämisresurssin keskittämistä sovittelutoimistojen osalta lähinnä mekaanisiin työvälineisiin ja indikaattoreihin, joiden mukaan tilanteita arvioidaan.

Aseman Lapset ry katsoo, että ihmiset ja heidän vallitseva elämäntilanteensa tulee nähdä kokonaisuutena, jolloin on riskialtista fokusoida kehittämistyö lähinnä tietynlaisten työvälineiden tai kriteeristöjen muodostamiseen. Sovittelu ja erityisesti lähisuhdeväkivallan sovittelu kytkeytyvät usein ihmisten monimutkaisiin ja kompleksisiin elämäntilanteisiin, jolloin pelkästään check-list-tyyppisten välineiden kautta tarkasteltuna kokonaisuuden hahmottaminen pahimmillaan hämärtyy entisestään. Aseman Lapset ry korostaa, että arvioinnin työvälineiden lisäksi tärkeätä on kehittää lähisuhdeväkivallan katkaisemiseen ja sovitteluprosessiin liittyvien eri ammattilaisten osaamista sekä eri yhteistyötahojen tietoisuutta myös toistensa prosesseista ja toiminnasta.

Lähisuhdeväkivaltaan puuttuvien ja sitä ehkäisevien palveluiden kokonaisuudessa sovittelu tulee nähdä yhtenä palvelumahdollisuutena ja toimintaa tulee kehittää yhdessä muiden lähisuhdeväkivaltaan tukea ja puuttumista tarjoavien tahojen kanssa. Raportissa tuodaan esille lähisuhdeväkivallan kehä, jossa yksi vaihe on anteeksipyyttäminen. Raportissa tuodaan myös esille, että sovittelu ei saa olla väkivallan kehää tukeva ja uudelleen uhriutumista tukeva keino. Mikäli perhe asuu samassa taloudessa, on väkivallan jatkuminen ja uudelleen uhriutuminen todennäköisempää, jos siihen ei tehdä minkäänlaista interventiota ollenkaan ja rikosprosessi itsessään esimerkiksi päättyy näytön puutteeseen. Aseman Lapset ry katsoo, että oikein toteutettuna sovittelu on erinomainen alkuinterventio lähisuhdeväkivaltaan, kun siinä huomioidaan huolellinen, saattava palveluohjaus, sovittelijat ovat ammattitaitoisia ja ymmärtävät lähisuhdeväkivallan ilmiön sekä prosessiin liitetään tiivistä seurantavaihe.

Lisätiedot:

- Hankepääällikkö Heikki Turkka, p. 050 518 5511, heikki.turkka@asemanlapset.fi
- Kouluttaja Julia Saarholm, p. 050 505 8737, julia.saarholm@asemanlapset.fi

HELSINGISSÄ 27.2.2019

Christian Wentzel
toiminnanjohtaja
Aseman Lapset ry

p. 040 900 4889, christian.wentzel@asemanlapset.fi